

— **שלושים יום** כן סוברים חכמים, ואילו **רבן שמעון בן גמליאל אומר**: חדש שהוא עשרים ותשעה יום.

הרי ישנה סתירה בדברי רבי שמעון בן גמליאל.

ומתוצת הגמרא:

אמר רב פפא: שמה שאמר רבי שמעון בן גמליאל: "חדש" אין כוונתו לשלול חדש מלא של שלושים יום, אלא, **רצו** הסנהדרין הוסיפו **חדש** של עשרים ותשעה יום, ואם **רצו** הוסיפו **שלושים יום**.⁽²⁵⁾

הגמרא מוצאת הבדל בין נוסח זה של

רשב"ג שאמר: ו"שפירת מילתא באנפאי" שיפה הדבר לפני לעבר השנה, ואילו רבן גמליאל בדורו כתב: "ושפירת מילתא באנפאי ובאנפי חביריי" — בפני ובפני חביריי.

תא חזי בא וראה! מאי איכא מה ההבדל

בין תקיפאי קדמאי התקיפים שבדורות יא-ב

הקודמים **לבין עינוותני בתראי** הענווים שבדורות המאוחרים — רבן גמליאל שנהג נשיאותו ברמה וזרק מרה בתלמידים, נקרא "תקיפא" ובכל זאת כתב "ובאנפי חביריי", ורשב"ג שהיה עניו⁽²⁶⁾ ולא כתב "ובאנפי חביריי".

דתניא שנינו בברייתא: **מעשה ברכן גמליאל**

שנה זו כך וכך, רצו תשעה ועשרים יום רצו שלושים, שחודש העיבור הרשות לבית דין להוסיפו מלא או חסר לאנשים הרחוקים שמודיעים אותם. אבל הם לפי הראיה עושים אם מלא או חסר".

והקשה עליו המנחת חינוך, איך יכול להיות שהמקומות הרחוקים יעשו פסח לעצמם שלא לפי קביעות הבית דין.

ואם נתרץ שאחר כך ישלחו שלוחים להודיע אם עיברו או חיסרו, אם כן למה מודיעים להם מתחילה כמה ימים מוסיפים. והניח בצ"ע. ועיין ב"חזון איש" על הרמב"ם.

26. רבן גמליאל נקרא תקיפא קדמאי שהיה נוהג שררה וזרק מרה בתלמידים כמו שמצאנו במסכת בכורות (ל"ו) שאמר לרבי יהושע לעמוד על רגליו, והיה רבן גמליאל דורש עד שרינגנו כל העם ואמרו למתורגמן לשתוק, וכן מצאנו במסכת ברכות (כ"ז) סיפור דומה. וכן במסכת ראש השנה (כ"ה) שאמר לרבי יהושע: גזור אני עליך שתבוא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום

מכאן: שבדורות הסמוכים לחורבן בית המקדש, עדיין הקריבו קרבן פסח, וכתב ה"חמרא וחיי": שהיה להם אפר הפרה עד תקופת האמוראים.

25. המנחת חינוך (מצוה ד' אות כ"א) מקשה: איך זה תלוי ברצונם, ואיך יודעים כבר עתה באיזה יום יבואו עדים להעיד על ראיית הלבנה בסוף חודש אדר השני.

[עייין שם שמאריך בקושיא]

ומוכיח מכאן, שרשות ביד ב"ד לעבר חודש או לחסר כרצונם, לפי צורך גדול, אף בלי עדים, ואם ירצו לעבר, אף שיבואו עדים לא יקבלו אותם, ואם ירצו שלא לעבר יכולים לקדש את החדש ביום שלושים אף בלי עדים.

וכל זה נכלל בדרשת הפסוק: "אתם" שדרשוהו חז"ל שסמכות בידי הב"ד אפילו כשהם שוגגין ואפילו מזדיין. אלא שיש מצוה לקדש על פי עדים.

אבל הרמב"ם כותב (פ"ד מהל' קדוש החודש הי"ז): "כשמעברין בית דין את השנה כותבין איגרות לכל המקומות הרחוקים וכו' והוספנו על

וטול איגרתא חדא קח איגרת נוספת וכתוב בה: "לאחנא בני דרומא דרום ארץ ישראל: שלומכון יפגא שלומכם יגדל [לעלם], מהודעין אנחנא לבון מודיעים אנו אתכם: דזמן ביעורא מטא שהגיע זמן הביעור לאפרושי מעשרא להפריש מעשרות מעומרי שיבליא מהחיתים". ושלח את האיגרות לבני הדרום.

ועוד אמר רבן גמליאל ליוחנן:

וטול איגרתא חדא וקח איגרת שלישית וכתוב בה: (28) "לאחנא בני גלוותא בכבל לאחינו בני הגולה בכבל ולאחנא דכמדי ולאחינו שבמדי ולשאר כל גלותא דישראל ולשאר כל גליות ישראל: שלומכון יפגא לעלם שלומכם יגדל לעולם, מהודעין אנחנו

שהיה יושב על גב מעלה מדרגה בהר הבית, והיה יוחנן סופר הלז עומד לפניו לשרתו, ושלוש איגרות חתוכות לפניו מונחות מוכנות לכתובה. אמר לו רבן גמליאל ליוחנן: טול איגרתא חדא קח איגרת אחת, וכתוב בה: "לאחנא בני גלילאה עילאה לאחינו בני גליל העליון ולאחנא בני גלילאה תתאה ולאחינו בני הגליל התחתון: שלומכון יפגא שלומכם יגדל [לעלם], מהודעין אנחנא לבון מודיעים אנו אתכם: דזמן ביעורא מטי שהגיע זמן הביעור (27) לאפרושי מעשרא להפריש מעשרות ממעטנא דזיתא ממקום קיבוץ הזיתים". ושלח את האיגרת לבני הגליל.

ועוד אמר רבן גמליאל ליוחנן:

הוא בערב פסח, והרמב"ם סובר בערב שביעי של פסח.

28. גליל היתה ארץ שמנה, כמו שכתוב: וטובל בשמן רגלו — ארץ מגדלת זיתים, ובדרום היה יכול חיתים. ושניהם בארץ ישראל ואין צורך להודיע להם כבר עתה על עיבור השנה, אבל לבבל ומדי שלח איגרת להודיע על עיבור השנה. והתוס' בראש השנה (יט ב) כתבו: דכיון דשלוחי בית דין יוצאין להודיע על עיבור או חיסור חדש ניסן, ממילא יודיעו אם התעברה השנה.

והקשה המהרש"א: וכי מה צורך להודיעם על הביעור, וכי לא ידעו. ותורף: שכיון שרצה לעבר את השנה הודיעם שאינם צריכים להודור לגמור מלאכת הזיתים והחיתים.

אבל ברש"י משמע שעדיין לא הודיע להם על עיבור השנה. ועיין ביד רמ"ה.

ובערון לנר מתרץ כפשוטו: שרצה לזרום כמו שמצאנו במשנה המובאת בתוס' ד"ה מן.

הכפורים שחל להיות לפי חשבוננו של רבי יהושע.

ורשב"ג היה עניו כמו שאמרה הגמרא בבבא מציעא (פ"ה).

27. מצות ביעור היא: לבער מביתו תרומות ומעשרות.

וזה לשון הרמב"ם (פ"א מהלכות מעשר שני הל"ח): "כיצד הוא עושה, אם נשאר אצלו תרומה ותרומת מעשר — נותנה לכהן, מעשר ראשון — נותנו ללוי, מעשר עני — נותנו לעניים. נשארו אצלו פירות מעשר שני של ודאי או נטע רבעי או מעות פדייתן — הרי זה מבערן ומשליך לים או שורף".

זמן הביעור: רש"י בסוגייתנו כותב: בשנה השלישית והשישית של מחזורי השמיטה. הרמב"ם ועוד ראשונים סוברים ברביעית ובשביעית, [וכן כתב רש"י בכמה מקומות בש"ס — עיין רש"ש].

רש"י ועוד ראשונים סוברים שזמן הביעור

ה"עניו" כתב לפני בלבד!

דוחה הגמרא השוואה זו:

דילמא יתכן שכתב כן רבן גמליאל **בתר** **דעברוהו** אחרי שהעבירו אותו מנשיאתו⁽²⁹⁾, ואז נעשה עניו.

תנו רבנן: על שלשה דברים⁽³⁰⁾ **מעברין את** **השנה**⁽³¹⁾ **והם: על האביב** אם עדיין לא בישלה [נגמרה גידול] התבואה, כדי שחג

לכון מודיעים אנו אתכם: **הגוזליא רכיבין** שהגוזלים רכיבין **ואימריא ערקין** [עדקין] הכבשים דקין **וזמנא דאביבא לא מטא** וזמן האביב לא הגיע, **ושפרא מילתא באנפאי ובאנפי חבירי** ויפה הדבר בפני ובפני חבירי **ואוסיפית על שתא דא** והוספנו על שנה זו **יומין תלתא שלושים יום**. ושלח את האיגרת לגלויות ישראל.

הרי דרבן גמליאל ה"תקיף" כתב "בפני ובפני חבירי", ולעומת זאת, רשב"ג

— כגון שהתאחרו הגשמים [כן כתב במאירי] גם כן מעברין את השנה. נמצא ששלשתן מהווים "סימנין" על השוואת שנת החמה לשנת הלבנה, והסיבה אחת היא.

אלא שהדין [או שהוא הלכה למשה מסיני] הוא שהשוואה זו אינה צריכה להיות בכל שלוש ה"סימנין" אלא שמספיק בשנים מהם.

וזה לשון הרמב"ם (בפרק ד' מהל' קדוש החודש): "על שלשה סימנין מעברין את השנה: על התקופה ועל האביב ועל פירות האילן.

כיצד: בית דין מחשבין ויודעין אם תהיה תקופת ניסן בששה עשר בניסן או אחר זמן זה — מעברין את השנה. ויעשו אותו ניסן — אדר שני

כדי שיהיה הפסח בזמן האביב. ועל סימן זה סומכין ומעברין ואין חוששין לסימן אחר. וכן אם ראו בית דין שעדיין לא הגיע האביב, אלא

עדיין אפל הוא, ולא צמחו פירות האילן שדרך לצמוח בזמן הפסח, סומכין על שני סימנין אלו ומעברין את השנה, ואף על פי שהתקופה קודם

לששה עשר בניסן, הרי הן מעברין, כדי שיהיה האביב מצוי להקריב ממנו עומר התנופה בששה עשר בניסן, וכדי שיהיו הפירות צומחין כדרך כל זמן האביב."

וכן בהמשך הפרק ובפרקים הבאים משמע שכן הוא דעת הרמב"ם. וכן משמע שהוא דעת

29. בגמרא ברכות מסופר שהורידו את רבן גמליאל מנשיאתו משום שציער כמה פעמים את רבי יהושע, ומינו את רבי אלעזר בן עזריה במקומו. וכשפייס את רבי יהושע החזירוהו — ונהג נשיאתו בשותפות עם רבי אלעזר בן עזריה.

30. בגירסתינו "דברים", אבל ביד רמה ורבינו חננאל וכן בתוס' (לעיל ע"א ד"ה מפני) גורסין "סימנין", ועיין בהערה הבאה.

31. ביאור הגר"ז על סוגייתנו. רש"י מפרש: ששלשה "דברים" אלו הם שלשה "סיבות" ו"צרכים" שעבורם מעברין את השנה, ואין לשלשתן שייכות זה עם זה, "סיבה" אחת היא: שהפסח יהיה בזמן אביב התבואה, והשניה: שפירות האילן יהיו גמורין בזמן הבאת ביכורים, והשלישית: שחג הסוכות יהיה בתקופת השנה.

31. ביאור הגר"ז על סוגייתנו.

אבל הרמב"ם למד בשיטה אחרת: ששלשתן דבר אחד הוא: להשוות את שנת החמה לשנת הלבנה, והשוואה זו נעשית בין על פי חשבונות התקופה, ובין כשאפילו אם הגיעה התקופה לפי החשבונות, אלא שעדיין לא הגיעה "עונת התקופה" שעדיין לא נתמלאה התבואה באביב

לחג הסוכות, מכל מקום טירחה היא לעלות לרגל פעם אחרת⁽³⁴⁾, ועל התקופה אם רואין בית דין לפי חשבונם שתקופת תשרי נופלת אחרי חג הסוכות – מעברין, שהרי כתבה התורה על חג הסוכות: "חג האסיף תקופת השנה" שהיא תקופת תשרי, וכן אם רואים בית דין שתקופת ניסן נופלת אחרי חג הפסח, והבאת העומר ביום ששה עשר בניסן תהיה בתקופת טבת – מעברין, שנלמד

הפסח יהיה בחודש האביב,⁽³²⁾ שכך ציוותה התורה [שמות י"ג], לכן מעברין את השנה, ובכך דוחין את החג, כדי שבינתיים תתמלא התבואה באביה, ועל פירות האילן אם רואים הבית דין שבישול הפירות מתאחר לאחר זמן העצרת⁽³³⁾ – חג השבועות שהוא תחילת זמן הבאת ביכורים – מעברין, כיון שבחג השבועות לא תהיה אפשרות להביא ביכורים, [אף שאפשר להביא ביכורים עד

"חודש" האביב – כיון שברוב ארץ ישראל לא הגיע האביב, אבל אם נפרש משום העומר, מה בכך שבמקומות רחוקים אין תבואה חדשה, הרי ב"יהודה" ששם קוצרים את העומר יש כבר תבואה חדשה.

ויתכן לתרץ שהשיטה ההיא סוברת, שהאמת היא שאביב היינו תקופת האביב, אלא ש"הקרבת העומר" הוא נתינת טעם – למה צריכין שתקופת האביב תהיה בפסח. וכן משמע ב"המפרש" על הרמב"ם שכתב (בפ"ד ה"ב): "לפיכך תלוי התקופה בזמן ט"ז בניסן – זמן חיוב הקרבת העומר".

33. כן משמע מפירוש רש"י. אבל הרמב"ם כותב: "ולא צמחו הפירות שדרכן לצמוח בזמן הפסח". וכנראה ביאורו כמו רש"י [ועיין בקרית ספר] אלא שהיה קשה לו איך יכולים בחודש אדר לדעת איך יהיה בישול הפירות עד העצרת, לכן כתב שמשערין עתה, לפי זמן החנטה ומשך זמן גידול הפירות, אם יבשילו עד העצרת. וכן כתב שם: "וכדי שיהיו הפירות צומחין כל זמן האביב".

34. כן כתב רש"י. והקשה עליו היד רמה, שאם התקנה היא מפני עולי הרגל, למה לא נישנו כאן בברייתא גם גוזלות וכדומה שיצטרכו עוד פעם לעלות

הריב"א המובא ביד רמ"ה ובתוס' הרא"ש. ועיין בדף י"ב הערה 5 מה שהבאנו מה"תורת חיים".

32. רש"י מפרש שעדיין לא נתמלאה התבואה, ו"צריכין" שפסח יבוא ב"חודש" האביב, אבל הרמב"ם לשיטתו, שאף אם הגיע "זמן" האביב אלא שנתאחרו הגשמים בימות החורף ולא הגיע האביב ל"מעשה" הריהו סימן [שהתקופה אינה מסודרת, כדי] לעבר השנה.

[וצריך לומר שמה שכתב הרמב"ם שעל תקופת האביב לעולם מעברין, בלי שום סיבה אחרת, אינו מפרש כן שזה הפירוש של "אביב" הכתוב בברייתא, שהרי בברייתא בודאי הפירוש כמו שמפרש רש"י, שהרי בברייתא הבאה כתבו שאביב תלוי בשנים מתוך שלושה ארצות, ובודאי שהפירוש הוא בבישול התבואה "למעשה", אלא שלדינא ולמסקנא מפרש אביב: "תקופת האביב"].

ורש"י מביא עוד פירוש [וכן נראה שסובר הר"ן בד"ה דילמא]: כדי שתהיה להם תבואה חדשה להקריב מהן קרבן העומר ביום ששה עשר בניסן.

ורש"י מקשה על פירוש זה: שהרי אמרה הברייתא הבאה, שאם לא בישלה התבואה בעבר הירדן ובגליל, אף שבישלה ביהודה, מעברין את השנה. ובשלמא אם נפרש ש"אביב" פירושו "חודש" האביב, אפשר לומר שעדיין אינו

מגזירת הכתוב שהבאת העומר היא בתקופת ניסן⁽³⁵⁾. על שנים מהן – על שני דברים מתוך השלושה⁽³⁶⁾, וכל שכן על שלשתם – מעברין את השנה. ועל אחד מהן אבל על דבר אחד מבין שלשתם – אין מעברין. ובזמן שאביב אחד מהן בין הדברים שעליהם עיברו – הכל שמחין כל העם שמחין, מפני שאם התבואה כבר גמורה וראוייה לאכילה, ומעברין משום הפירות והתקופה, הרי מאריכין עליהם את משך זמן איסור אכילת התבואה חדשה הנסותרת עם מנחת העומר, וכן את איסור "קצירת תבואה חדשה", בעוד חודש ימים, והעם עצובים, אבל אם מעברין משום שלא נתבשלה התבואה, הריהם שמחין, שלא איכפת לעם הארכת הזמן, היות שבין כך ובין כך, לא

גדלה התבואה⁽³⁷⁾.

ממשיכה הברייתא ואומרת:

רבי שמעון בן גמליאל אומר: על התקופה.

ולא נתבארה בכרייתא כוונתו, ומסתפקת הגמרא:

איבעיא להו שאלו בני הישיבה, מה הביאור בדברי רשב"ג. האם כוונתו שעל התקופה שמחין, שאם מעברין את השנה משום "תקופה" בתוך שאר הדברים שמעברין עליהם – שמחין, וטעם השמחה, שהרי אם יעברו משום פירות ואביב, שנה הבאה מתאחרת, וחג הסוכות יהיה בתוך ימות

כדי להקריבן. ועוד, הרי יכולים להביא ביכורים כשיעלו לרגל בחג הסוכות. אלא מפרש: משום ש"הזמן" של חג העצרת צריך להיות בעת בכורי הפירות. מבואר שלדעת ה"יד רמה" כל שלושת הדברים הם מפני תקנת המועדות. ואילו לרש"י, פירות האילן הוא מפני תקנת עולי רגלים. עוד מביא את דעת רבינו יצחק בן אשר (וכן מביאו בתוס' הרא"ש): "משום דעיבור השנה אינו אלא בשביל שיבואו שלשה רגלים בזמן הקבוע להם".

35. והיד רמ"ה מקשה שהפסוק שרש"י מביא הוא רק על תקופת תשרי, ועיי"ש שסובר שהכוונה רק על תשרי. ועיין בדף י"ב בהערה 5.

36. והקשה היד רמ"ה: דהרי שלשתן מדאורייתא, ואם כן למה אין מעברין על אחד

מהם.

ומתריך: דכמו שהקפידה התורה לא להקדים הפסח והעצרת לפני זמנם, כן אסור לאחר, ואם נעבר עבור – לדוגמא – האביב, והפירות כבר צמחו – או צומחים כל צרכם – הרי דיבוא חג העצרת הרבה אחרי צמיחת הפירות. לכן סומכין רק על שני סימנים.

ואף אם נעבר על האביב והפירות, ויבוא רק חג הסוכות הרבה אחרי התקופה [לשיטתו שתקופה הכוונה על תקופת תשרי], מה בכך, הלא העיקר שיהיה חג הסוכות בתקופת תשרי, ואין צריך שיהיה בתחילתה דוקא.

37. כן פירש רש"י. והקשה ה"יד רמ"ה: דאם כן היה להברייתא לומר: "אין הכל עצבין", כי אין שמחה מיוחדת וחוביית, ורק אין סיבה לעצב.

ומפרש: שהשמחה היא שאין כאן מכשול שיעברו על איסור חדש.

ויצטרכו להקריב את קרבן העומר — המובא מתבואה חדשה — ממקום רחוק, גם כן אין מעברין, שבדיעבד אפשר להביא את העומר מתבואה שגדלה בעבר הירדן או בגליל.

ובזמן שארץ יהודה היא אחת מהן מהארצות שעבורן עיברו את השנה **הכל שמחין**, מפני שאין עומר בא למצוה מן המובחר **אלא** מתבואה שגדלה בארץ יהודה. ואם יעברו את השנה בגלל שעדיין לא הגיע האביב בגליל ועבר הירדן, אזי לא יביאו את העומר מיהודה שכבר עברה עליהם חדש, והן יבשין, ואי אפשר להביאן כי צריך כרמל — רך, ואלא יצטרכו להביאו משאר הארצות. ועוד, שבשלמא אם לא ביכר ביהודה, לא קשה בעיני העם, אם מאריכין עליהם עוד חודש את האיסור לאכול מהתבואה החדשה, שהרי רואים שבארץ יהודה — שמשם מביאים את העומר — לא הבשילה התבואה, אבל אם הבשילה ביהודה, ומעברין משום שעדיין לא הבשילה בשאר הארצות, קשה בעיניהם שמאריכין עליהם את זמן איסור אכילת חדש, כי תולין עיניהם בתבואה שביהודה.

תנו רבנן: אין מעברין את השנה אלא בבית דין הקבוע בארץ יהודה, (39) **ובדיעבד אם עיברוה בגליל — מעוברת,** אלו הם דברי חכמים, אבל העיד חנניה איש אונו שקיבל מרבתי: שאפילו בדיעבד **אם עיברוה בגליל — אינה מעוברת.**

החורף, ונמצאו עולי רגלים מצטערים מן הגשמים בחזרתם⁽³⁸⁾, ואם מעברים מפני התקופה — דהיינו ששנת החמה מתאחרת לא יחול חג הסוכות קרוב כל כך לימות החורף, לכן שמחין.

או יתכן שכוונת רשב"ג היא: לחלוק על התנא קמא שאמר שרק על שנים מתוך השלושה מעברין, ובא רשב"ג לומר: **שעל התקופה לבדה מעברין** בלי שתצטרף אליה עוד סיבה, והטעם: מפני שעיבור מפני התקופה הוא מן התורה, כמו שכתוב: "וחג האסיף תקופת השנה", ומהווה סיבה מוכרחת לדחות את השנה עבודה.

ומסקינן: **תיקו:** האיבעיא קיימת בספק, ולא פשטה.

ברייטא הבאה מפרשת את האמור שמעברין את החודש מפני האביב ומפני הפירות.

תנו רבנן: על שלשה ארצות [מחוזות] שבארץ ישראל **מעברין את השנה** אם לא התמלאה התבואה באביה או שמתאחר בהן בישול הפירות, ואלו הן: ארץ יהודה וארץ עבר הירדן מזרחה, וארץ הגליל.

וכך הוא הדין: **על שתיים מהן** שלא הגיע האביב — **מעברין** דהולכים אחר הרוב, וכיון שבהם לא הגיע האביב — מעברין. שאינו נקרא "חדש האביב". **ועל אחת מהן — אין מעברין,** ואפילו שהיא ארץ יהודה,

39. מרש"י משמע שהכוונה לירושלים, וכן כתב המאירי ו"המפרש" (פ"ד הי"ב). אבל היד רמ"ה מבאר שכל ארץ יהודה נקראת שכנו של מקום.

38. היד רמ"ה מפרש: שהשמחה היא שיהיה להם זמן לאסוף הפירות, קודם שיעלו לרגל.

אמר רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: מאי טעמא דחנניה איש אונו? אמר קרא מקרא מפורש הוא: "לשכנו תדרשו ובאת שמה", ודרשינן: כל דרישה שאתה דורש — לא יהיו אלא בשכנו של מקום שהיא ירושלים בארץ יהודה, שבה שוכנת השכינה.

תנו רבנן שנו חכמינו: אין מעברין את השנה בלילה אלא ביום. ואם עיבורה בלילה — אף בדיעבד אינה מעוברת⁽⁴⁰⁾. וכמו כן אין מקדשין את החודש בלילה אלא ביום. ואם קידשוהו בלילה — אף בדיעבד אינו מקודש.

אמר רב אבא: מאי קרא מאיזיה פסוק לומדים דין זה? — "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגיגנו". ודורשים: איזהו חג שהפסוק קוראו "חגיגנו"? — שהחדש מתכסה בו. שלא רואים בו את הלבנה.⁽⁴¹⁾ — הוי אומר: זה ראש השנה, שהוא החג

היחיד בתחילת חודש. וכתוב וסיום הפסוק הוא: "כי חק לישראל הוא, משפט לאלהי יעקב". ודרשינן שהחק, כלומר החוק שישראל עושין באותו החג, דהיינו קידוש החודש, הוא כמשפט. מה משפט נעשה ביום דווקא, כמו שנדרש [בדף ל"ז] מדרשות הכתובים, אף קידוש החודש שהוא ה"חוק", נעשה ביום דווקא.

תנו רבנן שנו חכמינו: אין מעברין את השנה בשני רעבון, בשנות רעב, לפי א-ב-א שכלתה התבואה, והעם מצפים שיקריבו את קרבן העומר בט"ז ניסן, כדי שיוכלו לאכול מן התבואה החדשה. ואם יעברו את השנה, יצטרכו לחכות חודש נוסף.⁽⁴⁾

תניא: רבי [המהרש"ל גורס: היה רבי מאיר] אומר: נאמר בספר מלכים [ב ד]: "ואיש בא מבעל שלישה, ויבא לאיש האלהים לחם ביכורים, עשרים לחם שעורים,

וכן כתב הר"ן, וכן סובר הרמב"ם (שם) והרמב"ן בספר המצות (עשה קנ"ג).

40. וכתב ה"מפרש": שהרי הוקש עיבור השנה לעיבור החודש, וכשם שאין מקדשין אלא ביום, כן אין מעברין.

והיד רמ"ה כתב: דתלויין זה בזה, דאם מעברין את השנה הרי נקבע ראש השנה של שנה הבאה ומתאחר בחודש, נמצא שאם עתה יעברו בלילה, מכריעים וקובעים גם את ראש השנה, ואין קובעים ראשי חודשים בלילה.

41. רש"י והיד רמ"ה מפרשים שהלבנה אינו נראית בו.

וכראשונים יש עוד כמה פירושים: רבינו חננאל והערוך מפרשים: שאין מזכירין ראש חודש בתפילת ראש השנה.

ורבינו משולם (מובא בתוס' ר"ה ח' ועוד) מפרש: שאין חטאת ראש חודש קרבה בראש השנה. ועיין שם בתוס' שרבינו תם הקשה עליו. ועיין במנחת חינוך מצוה שי"ב שמתרצו. עוד פירש רבינו משולם: שהתורה כתבה בפרשת ראש השנה: "מלבד עולת החודש" ולא כתבה: "מלבד עולת וחטאת החודש". ורבינו תם מפרש: "מתכסה" מלשון "מזומן" ליום הדין.

1. ורבינו חננאל מפרש: "אם תעבר, יתרחק חודש הגרנות, וישבר לב בני אדם, כי אומרים: עדיין נשאר עד הגרנות כך וכך, ומייקרין השער".

והיד רמ"ה מפרש, שאילו נאריך בחודש את האיסור לאכול תבואה חדשה, יבואו לידי תקלה שיעברו על איסור "חדש".